

Danuta Guzal-Dec

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

PARTNERSTWA MIĘDZYSEKTOROWE – LOKALNE GRUPY DZIAŁANIA JAKO INSTRUMENT WYKORZYSTANIA ZASOBÓW LOKALNYCH W PROCESIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW PRZYRODNICZO CENNYCH WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO¹

*INTERSECTORAL PARTNERSHIPS – LOCAL ACTION GROUPS
AS AN INSTRUMENT FOR THE USE OF LOCAL RESOURCES
IN THE PROCESS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AREAS
OF NATURAL VALUE LOCATED IN THE LUBELSKIE PROVINCE*

Słowa kluczowe: lokalne grupy działania, współpraca międzysektorowa, zrównoważony rozwój, obszary przyrodniczo cenne

Key words: local action groups, intersectoral cooperation, sustainable development, areas of natural value

Abstrakt. Celem badań było określenie możliwości wykorzystania zasobów lokalnych obszarów przyrodniczo cennych województwa lubelskiego w procesach zrównoważonego rozwoju w wyniku podejmowania przez samorząd terytorialny współpracy międzysektorowej w ramach partnerstw lokalnych grup działania (LGD). W badaniach zastosowano metodę studium przypadku 13 LGD z obszarów 30 gmin o najwyższej cenności ekologicznej w województwie. Materiał pozyskano z wywiadów przeprowadzonych z wójtami lub burmistrzami gmin i pracownikami biur LGD. Źródłem informacji były też lokalne strategie rozwoju (LSR) i oficjalne strony internetowe LGD. W świetle przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, że badane LGD na obecnym etapie ich funkcjonowania stanowią ważny, ale niedostatecznie wykorzystany instrument kreowania rozwoju lokalnego w oparciu o lokalne zasoby.

Wstęp

Wobec niekorzystnych globalnych i lokalnych zmian środowiskowych, rosnących problemów i zagrożeń dla ekosystemów poszukuje się nowych możliwości rozwiązań i idei, które pozwolą na zachowanie środowiska naturalnego i czerpanie korzyści z jego zasobów. Odpowiedzią na te poszukiwania jest zrównoważony rozwój jako koncepcja i zbiór praktycznych działań integrujących wysiłki w sferze politycznej, społecznej, ekonomicznej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, który osiągnięty będzie bez szkody w środowisku przyrodniczym i trwałości zachodzących w nim procesów [Kusterka 2005]. Istotą takiego rozwoju jest zapewnienie trwałej poprawy jakości życia współczesnych i przyszłych pokoleń przez kształtowanie właściwych proporcji między kapitałem ekonomicznym, ludzkim a przyrodniczym [Piontek 2002].

Jakość życia mieszkańców danej społeczności zależy nie tylko od wielkości zasobów na danym obszarze, ale także od sposobu ich wykorzystania. Lokalne zasoby są podstawą rozwoju poszczególnych gmin, a od tego jak się nimi gospodaruje zależy poziom zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnych oraz jej szeroko rozumiany rozwój [Kobyłko 2004]. Stan i zasoby środowiska przyrodniczego określa się jako dominujący czynnik warunkujący efektywność funkcjonowania gmin i regionów. Używa się także określenia przyrodniczej konkurencyjności jako podejścia ściśle związanego ze środowiskiem przyrodniczym, które obejmuje nie tylko samo istnienie zasobów przyrodniczych i stan ich zachowania, ale także ich gospodarcze użytkowanie [Michałowski 2007].

¹ Opracowanie przygotowano w ramach projektu badawczego nr 2011/01/D/HS4/03927 pt. *Ekologiczne uwarunkowania i czynniki rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego* finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

We współczesnym złożonym otoczeniu pozyskiwanie przewag konkurencyjnych ewoluje od prostych form do coraz bardziej skomplikowanych i złożonych, od podejścia konwencjonalnego opartego na konkurencyjności produktów i usług do podejścia innowacyjnego opartego na tworzeniu wartości, której podstawą jest współdziałanie [Bal-Woźniak 2012]. W tych warunkach następuje przejście od koncepcji konkurencyjności opartej na rywalizacji do koncepcji opartej na współdziałaniu [Ślódowa-Helpa 2013].

Na obszarach wiejskich jedną z form partnerstwa trójsektorowego (sektor samorządowy, społeczny i gospodarczy) są lokalne grupy działania (LGD). Przybierając postać organizacji pozarządowych, rozpoczęły one funkcjonowanie w 2005 roku w ramach pilotażowego programu LEADER+. Ich celem jest wspieranie obszaru spójnego pod względem przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczym. W jego skład może wchodzić od jednej do kilkunastu gmin wiejskich i miejsko-wiejskich [Kwatera, Kamiński 2005]. LGD realizują własne projekty, często innowacyjne w sposób niestandardowy wykorzystujące zasoby lokalne [Zajda 2013]. W okresie programowania 2007-2013 LGD pozyskiwały środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). W tej perspektywie finansowania w ramach programu LEADER realizowane były trzy działania: wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (LSR), wdrażanie projektów współpracy, funkcjonowanie LGD, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Działanie „wdrażania projektów współpracy” pozwala na realizację wspólnych przedsięwzięć w ramach współpracy międzyregionalnej (międzyterytorialnej) lub międzynarodowej (transnarodowej). W ramach tego działania pomoc przyznawana jest na projekty współpracy zawarte w LSR lub w niej nieuwzględnione, ale zgodne z celami LSR. Projekty te muszą zakładać realizację wspólnych przedsięwzięć i mogą angażować, poza LGD, inne partnerstwa z państw członkowskich Unii Europejskiej (UE) lub innych, będące grupami lokalnych partnerów, które zajmują się zagadnieniem rozwoju obszarów wiejskich.

Wykorzystanie lokalnych zasobów w procesie rozwoju lokalnego szeroko wpisuje się także w przedsięwzięcia, którymi są tzw. małe projekty, podejmowane w ramach wdrażania LSR. Zakres realizacji małych projektów obejmuje m.in.: organizację imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych lub sportowych związanych z promocją lokalnych walorów, promocję i organizację lokalnej twórczości kulturalnej, modernizację lub wyposażenie istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcje, rozwijanie turystyki lub rekreacji na obszarze objętym LSR, promowanie, zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego, lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego, zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług, których podstawę stanowią lokalne zasoby, tradycyjne sektory gospodarki lub lokalne dziedzictwo, w tym kulturowe, historyczne lub przyrodnicze, zwanych dalej produktami lub usługami lokalnymi, wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w celu poprawienia warunków prowadzenia działalności kulturalnej lub gospodarczej [www.minrol.gov.pl].

Celem badań było określenie możliwości wykorzystania zasobów lokalnych obszarów przyrodniczo cennych województwa lubelskiego w procesach rozwoju zrównoważonego w wyniku podejmowania przez samorząd terytorialny współpracy międzysektorowej w ramach partnerstw LGD.

Materiał i metodyka badań

W badaniach zastosowano metodę studium przypadku. Analizowano 13 LGD z obszarów 30 gmin² o najwyższej cennie ekologicznej w województwie lubelskim według wskaźnika opracowanego przez D. Guzal-Dec w ramach badania cennie ekologicznej gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa lubelskiego [Guzal-Dec 2013]. Badane LGD to: Bialskopodlaska LGD (BLGD), Roztocze Tomaszowskie, Zielony Pierścień, Lepsza przyszłość Ziemi Ryckiej, Poleska

² Grupa 30 jednostek samorządowych wyłonionych w przywoływanych badaniach to: Janów Podlaski, Konstantynów, Józefów, Łukowa, Obsza, Dzwola, Janów Lubelski, Modliborzycze, Janowiec, Kazimierz Dolny, Wąwolnica, Kraśniczyn, Wilków, Dębowa Kłoda, Sosnowica, Steżyca, Lubyca Królewska, Susiec, Tamawatka, Tomaszów Lubelski, Rossosz, Sławatycze, Urszulín, Włodawa, Adamów (powiat zamojski), Krasnobród, Łabunie, Skierbieszów, Stary Zamość, Zwierzyniec.

Dolina Bugu, Ziemia Biłgorajska, Ziemia Zamojska, Polesie, Leśny Krąg, Nasze Roztocze, Krasnystaw Plus, Jagiellońska Przystań, Owocowy Szlak. W ramach badań przeprowadzono wywiady z wójtami lub burmistrzami gmin oraz pracownikami biur LGD (tymi zatrudnionymi od momentu powstania LGD – jako osobami mającymi najbardziej rozległą wiedzę na temat LGD). Źródłem informacji były też dokumenty LSR i oficjalne strony internetowe stowarzyszeń. Realizacji przyjętego celu służyła weryfikacja hipotez:

- badane partnerstwa sektorowe w ramach Inicjatywy LEADER służą równoważeniu rozwoju obszarów spójnych pod względem przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczym,
- badane partnerstwa międzysektorowe zostały zdominowane przez przedstawicieli władz lokalnych,
- LGD stały się czynnikiem pozwalającym na znaczące wykorzystanie zasobów lokalnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego.

Wyniki badań

W tabeli 1 przedstawiono ogólną charakterystykę objętych badaniem LGD. Zawarte w niej dane będą jednym z weryfikatorów przyjętych w badaniu hipotez.

Pierwsza z postawionych hipotez – "badane partnerstwa sektorowe w ramach inicjatywy LEADER służą równoważeniu rozwoju obszarów spójnych pod względem przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczym" – zweryfikowana została dzięki analizie dokumentów LSR będących podstawą działania LGD. Funkcjonowanie LGD w ramach programu LEADER uwarunkowane jest wykazaniem spójności obszaru gmin należących do stowarzyszenia. Owa wymagana spójność wskazywałaby na wyższy poziom zrównoważenia rozwoju obszaru i rękowała na bardziej zrównoważone oddziaływanie dalszych impulsów rozwojowych. W strategiach rozwoju LGD wykazuje się zatem spójność przyrodniczą, społeczno-kulturową i gospodarczą. Analiza zapisów strategii badanych LGD w części dotyczącej opisu obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności budzi wiele wątpliwości odnośnie spójności przyrodniczej i kulturowej tych obszarów. Pojawiające się kwestie budzące wątpliwości to:

- postrzeganie spójności terytorium głównie w kontekście spójności administracyjnej (gminy z tego samego powiatu) i społeczno-gospodarczej np. BLGD,
- zróżnicowanie walorów przyrodniczych – współpraca gmin o wybitnych walorach przyrodniczych i pozbawionych tych walorów np. w ramach LGD Roztocze Tomaszowskie aż 2 z 6 gmin zupełnie pozbawione są obszarów chronionych,
- tworzenie spójnych dużych przestrzennie LGD w oparciu o nieuzasadnione wykazywanie bogatego dziedzictwa kulturowego np. LGD Zielony Pierścień skupiające rozpoznawalne turystycznie w skali kraju gminy, takie jak: Kazimierz Dolny Nałęczów i Puławy zrzesza jeszcze 8 samorządów, a jako wyznaczniki spójności kulturowej przyjęto że: „każda gmina posiada przynajmniej 1 zabytek architektury sakralnej”, w opisie spójności znajdujemy także wyszczególniony zapis „każda z 11 gmin posiada zabytki”, w przypadku LGD obejmujących zasięgiem znaczną liczbę jednostek samorządu terytorialnego (JST) – 12 na 13 badanych LGD zrzesza członków z ponad 5 gmin – spójność przyrodniczo-kulturowa lub gospodarcza wydaje się niedostateczna do inicjowania partnerstwa.

Wydaje się zatem, że podjęta współpraca i wybór partnerów współpracy (gmin) nie był poprzedzony wnikliwą diagnozą zasobów, a głównie doświadczeniem instytucjonalnych powiązań współpracy władz samorządowych.

Jako kolejną postawiono hipotezę „badane partnerstwa międzysektorowe zostały zdominowane przez przedstawicieli władz lokalnych”. Głównym celem działania LGD jest opracowywanie, aktualizacja oraz implementacja założeń wskazanych w LSR. Są one podstawą działania każdej LGD i zawierają kierunki rozwoju obszarów należących do grupy. Działania ukierunkowane na wspieranie rozwoju społeczności lokalnych ustawowo zostały przypisane samorządom gminnym, dlatego ich przedstawiciele byli szczególnie zainteresowani powołaniem i efektywnym funkcjonowaniem LGD. Władze lokalne często widzą w partnerstwach mechanizm umożliwiający rozwój jednostki terytorialnej, co może prowadzić do instrumentalnego traktowania. W zdecydowanej większości (10

Tabela 1. Charakterystyka LGD z obszarów cennych przyrodniczo województwa lubelskiego
 Table 1. Characteristics of LAGs from the natural areas of the Lubelskie province

Nazwa LGD/ The name of LAG	Liczba gmin/ Number of commu- nes	Skład członków/ Membership*	Skład rady/ Council membership*	Sektor inicjujący współpracę/ The sector initiating cooperation	Budżet	Małe	Projekty
					LSR/ LDS budget	projekty/ Small projects	Współpracy/ Cooperation projects
					mln zł/mln PLN		
Bialskopodlaska LGD	17	26/63/11	33,33/33,33/ 33,33	społeczny/ social	15,3	5	0,3
Roztocze Tomaszowskie	6	13/70/17	43/43/14	publiczny/ public	8,8	2,6	0,1
Zielony Pierścień	11	13/75/12	41/38/21	publiczny i społeczny/ public and social	15	4	0,2
Lepsza Przyszłość Ziemi Ryckiej	3	7/74/18	33,33/33,33/ 33,33	publiczny/ public	8,1	2	0,1
Poleska Dolina Bugu	7	9/78/13	43/36/21	społeczny/ social	9	2,7	0,1
Ziemia Biłgorajska	12	34/49/17	44,4/33,3/ 22,2	publiczny/ public	15	1,7	0,2
Ziemia Zamojska	7	11/78/11	11/78/11	publiczny i społeczny/ public and social	8	1,3	0,1
Polesie	9	17/64/19	43/48/9	publiczny i społeczny/ public and social	6,2	3	0,1
Nasze Roztocze	5	17/67/16	45,45/45,45 /9,1	społeczny/ social	11,5	2,1	0,1
Leśny Krąg	7	26/58/16	7/73/20	społeczny, publiczny, gospodarczy/ public, social, economic	16,7	3	0,2
Krasnystaw Plus	9	24/58/18	45/41/14	społeczny/ social	10,3	2,7	0,2
Jagiellońska Przystań	8	24/65/11	41/47/12	publiczny i społeczny/ public and social	8,3	3,3	0,1
Owocowy Szlak	7	13/80/18	18/59/23	publiczny/ public	22	6,7	1,9

* w układzie sektorów publiczny/społeczny/gospodarczy/in the public/social/economic sector system

Źródło: opracowanie własne na podstawie lokalnych strategii rozwoju LGD

Source: own study based on local development strategies of LAG

na 13 badanych LGD) partnerstwa zostały zainicjowane przez władze lokalne lub ich współdział (dla porównania w badaniach ogólnopolskich przeprowadzonych w 2009 roku na próbie 46 LGD, których wyniki opublikowano w raporcie pt. *Partnerstwa lokalne w Polsce – kondycja, struktura, wyzwania*, udział sektora publicznego w inicjowaniu partnerstw wynosił 51%), w 4 przypadkach inicjatorem współpracy był wyłącznie sektor społeczny, a tylko w przypadku jednej LGD inicjaty-

wa wyłoniła się jako działanie międzysektorowe. Dodatkowo należy wspomnieć, że w przypadku dwóch LGD była to propozycja odgórna przedstawicieli władz powiatowych.

Wiodąca rola w tworzeniu partnerstw należy bezsprzecznie do władz lokalnych. Ich dominująca pozycja wynika, po pierwsze, z zasobów informacyjnych odnoszących się do programu LEADER: o strukturze, organizacji i finansowaniu LGD oraz o rozliczaniu i ewaluacji działań. Po drugie, władze lokalne mają znacznie lepsze kontakty z samorządem województwa, którego organy stały się dla LGD instytucjami zwierzchnimi i wdrażającymi dla niektórych działań PROW. Po trzecie, administracja publiczna jest znacznie lepiej przygotowana merytorycznie do wdrażania procedur, dotyczących zarówno tworzenia, jak i funkcjonowania partnerstw [Kołomycew, Pawłowska 2013].

W swojej strukturze badane LGD przestrzegają jednak zasady co najmniej pięćdziesięcioprocentowej reprezentacji sektorów prywatnego i pozarządowego, zarówno wśród członków grup, jak i członków rad. Wśród członków grup partnerzy inni niż publiczni stanowią 82%, a wśród rad – 66%. W stosunku do odsetka członków LGD nadreprezentację (47%) w radach ma sektor społeczny, sektor publiczny stanowi 34% ogółu. Wysoki udział w strukturze władz sektora społecznego i publicznego niewątpliwie widoczny jest w profilu wybieranych do realizacji małych projektów, wśród których powszechne są działania związane z rozwojem infrastruktury społecznej polegające na modernizacji lub wyposażeniu istniejących świetlic wiejskich oraz innych obiektów pełniących ich funkcje. Natomiast trudno doszukać się innowacyjnego charakteru realizowanych małych projektów.

Należy zatem odrzucić przyjętą hipotezę o zdominowaniu decyzyjnym badanych LGD przez sektor publiczny, którego oddziaływanie widoczne jest jednak w kierunkach rozwoju i funkcjonowaniu badanych LGD.

Ostatnia hipoteza została sformułowana następująco: „LGD stały się czynnikiem pozwalającym na znaczące wykorzystanie zasobów lokalnych w stymulowaniu rozwoju lokalnego na obszarach przyrodniczo cennych województwa lubelskiego”. O możliwościach stymulowania rozwoju przez funkcjonowanie LGD przesądzą, obok zasobów kadrowych stowarzyszeń, zasoby finansowe. Wyznacznikiem potencjału finansowego LGD w kontekście wsparcia rozwoju gmin należących do tych stowarzyszeń jest nie tyle wartość budżetu LSR, ile wartość środków budżetu w przeliczeniu na 1 gminę. W przypadku badanych LGD wartość budżetu LSR ogółem kształtowała się w granicach 6,2-22 mln zł przy średniej wynoszącej 11,9 mln zł, a wskaźnik – wartość środków budżetu w przeliczeniu na 1 gminę w przedziale 0,7-3,1 mln zł przy średniej 1,6 mln. Jak mogłoby się wydawać, ważną pozycję budżetu LSR (jako idea partnerstw) powinny stanowić projekty współpracy. Niestety, jak wykazuje analiza budżetów LSR badanych LGD, wartość projektów współpracy kształtowała się w granicach 0,1-1,9 mln zł i nie przekraczała 9% budżetu. Jako pozytywne należy uznać, że wszystkie badane LGD podjęły projekty współpracy, co po uwzględnieniu budżetu partnera powiększa możliwości finansowe realizacji projektów.

O skali realizacji przedsięwzięć wykorzystujących lokalne zasoby w procesach rozwoju gmin objętych zasięgiem działania LGD świadczy także skala realizacji małych projektów. Ich łączna wartość dla poszczególnych badanych LGD kształtowała się w granicach 1,3-6,7 mln zł, co w przeliczeniu na wartość ogólną budżetów stanowiło średnio jedynie około 27%. Należy zatem stwierdzić, że istniejące LGD wykorzystywały zasoby lokalne gmin w procesach ich rozwoju, ale w sposób nieoptymalny.

Podsumowanie

Pierwsza z postawionych hipotez – „badane partnerstwa sektorowe w ramach inicjatywy LEADER służą równoważeniu rozwoju obszarów spójnych pod względem przyrodniczym, społeczno-kulturowym i gospodarczym” – została zweryfikowana negatywnie, ponieważ stwierdzono wiele faktów wstępnie wskazujących na niedostateczny poziom spójności i utrudniających równoważenie procesów rozwoju na badanym terenie. Kolejna postawiona w pracy hipoteza – „badane partnerstwa międzysektorowe zostały zdominowane przez przedstawicieli władz lokalnych” – także została zweryfikowana negatywnie, gdyż wskazano na istotną rolę sektora społecznego w funkcjonowaniu badanych LGD. Ostatnia hipoteza bezpośrednio odnosząca się do postawionego w pracy celu także została zweryfikowana negatywnie. Wskazano, że badane LGD na obecnym

etapie ich funkcjonowania stanowią ważny, ale jeszcze niedostatecznie wykorzystany instrument kreowania rozwoju lokalnego w oparciu o lokalne zasoby. Zasoby te wykorzystywane są raczej w sposób tradycyjny, a realizowane małe projekty pozbawione są znamion innowacyjności.

Literatura

- Bal-Woźniak T. 2012: *Blokada innowacyjna*, [w:] M.G. Woźniak (red.), *Gospodarka Polski 1990-2011, Tom II. Droga do spójności społeczno-ekonomicznej*, PWN, Warszawa
- Guzal-Dec D. 2013: *Operacjonalizacja modelu Presja-Stan-Reakcja w badaniu cenneści ekologicznej gmin wiejskich na przykładzie województwa lubelskiego*, *Ann. Set Envi. Prot./Rocz. Ochr. Środ.*, t. 15, nr 3, 2925-2941.
- Kobyłko G. 2004: *Kompleksowa ocena lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju jako narzędzie podnoszenia konkurencyjności lokalnych obszarów gospodarczych*, *Prace Nauk. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu*, vol. 1043, "Gospodarka a Środowisko", nr 2, 36.
- Kołomycew A., Pawłowska A. 2013: *Partnerstwa międzysektorowe w rozwoju obszarów wiejskich na przykładzie Lokalnych Grup Działania w województwie Podkarpackim*, *Studia Regionalne i Lokalne*, 2(52), Wyd. Nauk. Scholar, Warszawa, 67-.
- Kusterka M. 2005: *Struktury przyczynowo-skutkowe jako podstawa opracowania systemów wskaźników zrównoważonego rozwoju*, *Prace Nauk. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu*, vol. 1075, "Gospodarka a Środowisko", nr 3, 92.
- Kwaterna K., Kamiński R. 2005: *Jak budować Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach pilotażowego programu LEADER+*, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa.
- Michałowski K. 2007: *Ekologiczne aspekty zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego*, Wyd. Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok, 17.
- Partnerstwa lokalne w Polsce – kondycja, struktura, wyzwania*. Raport z badań. 2010: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska, Kraków, Toruń, 33.
- Piontek B. 2002: *Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski*, PWN, Warszawa, 27-.
- Ślódowa-Helpa M. 2013: *Wyzwania stojące przed polskim samorządem lokalnym w perspektywie 2014-2020*, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, vol. 1, no. 6 (25), 43-53.
- www.minrol.gov.pl, dostęp 10 maja 2014
- Zajda K. 2013: *Władza lokalna, organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy – współdziałanie na rzecz rozwoju wsi*, *Studium przypadku gmin wiejskich powiatu radomszczańskiego*, *Samorząd Terytorialny*, nr 3, 10. www.minrol.gov.pl

Summary

The aim of the study is to determine the possible use of local resources in the process of sustainable development by addressing intersectoral cooperation within partnerships of Local Action Groups (LAGs) within the environmentally valuable areas of the Lublin province. Case study was the method used in the research (13 LAGs from 30 municipalities in the areas of the highest ecological valuables in the Lublin province according to the indicator developed by D. Guzal-Dec in the study of ecological valuables of the rural and urban-rural municipalities of the Lublin province). Material was obtained from interviews with voys/mayors of municipalities and staff of LAGs. Local development strategies (LDS) and official websites of LAGs were additional sources of information. In the light of the conducted analyzes, it must be noted that the LAG under consideration, at this stage of their functioning, are an important, but under-used instrument for the creation of local development based on local resources.

Adres do korespondencji
dr Danuta Guzal-Dec
Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej
ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska
tel. 603 867 576
e-mail: danuta_guzal-dec@wp.pl